

obraz, bi ne znal reči (124); oči ne gledajo »z«, temveč iz obraza (155); tudi »lesenih zastorov« (225) si ne morem zamisliti. Beseda »časa« je enkrat izrazilo odveč (182: dolgo časa), zato pa drugje manjka: po dolgem (času) (15).

Stopnjevanje s prislovom je večkrat po nepotrebnem nadomestilo pravilnejše oblike: bolj dolg (106), bolj mirna (133, 175), bolj počasi (173), bolj pametno (174), preveč nevarno (252). Za čudo pisatelj velikokrat uporablja »čemu« namesto »zakaj« (28, 29, 39, 188, 297). Posebno izrazita primera te razvade sta »Si hud — čemu?« (69) in »Čemu ste mi to vzeli?« (177). Pravim razvade, zakaj po nepotrebnem zanaša novo zmedo v pisanje, ki je že tako dovolj zmedeno.

Nekajkrat je napačna pridevniška oblika, določna namesto nedoločne (v pločevinasti škaf 56, neznan desetletni deček 57, ti gre kak strahopetni hudič 168) ali narobe (to edino majhno oko 185). Glagol je kdo ve zakaj dostikrat napačno na koncu stavka: vendar so nepričakovano sladko zvene le (7), tako tudi biti mora (15), kakor bi se (bil) nalašč za to šolal (48), kakor bi iz krvi poganjali (125), ko bi se mi sam Bog oče prikazal (126), ne da bi za en sam korak zastala (155).

Še vedno nam velja za napačno »brez vsakega smisla« (161). Ne vem, kje je pisatelj dobil obliko »obal« (62, 184). Okorno je: »da se ne bi zgodilo, ko bi moral obžalovati« (78) — potem sta še vedno boljša dva zaporedna »da«. Nikalnico bi pričakovali v stavku »Nikoli si nisem privoščil kozarec žganega« (109). Nekajkrat so napačne glagolske oblike: zahajal na sestanke, kamor pride (prihaja) več ljudi (121), pod katerim dobi(va) njen obraz... (137), na stranišče nas spustijo (spuščajo) samo enkrat... tudi jesti nam dajo (dajejo) samo enkrat (280).

Pa še dve, tri okorne ali napačne. Ne gre pisati »Deseta naj bi bila Pisciatellova, ki smo ga nameravali pričakati« (230), saj se oziralec tu lahko nanaša le na pištolo, ne pa na lastnika; ne »sem se slišal, kar me je motilo« (242), temveč »... in to me je motilo«; po tujem zgledu, ki vse bolj vdira v slovenščino, je »s to razliko, da je hkrati moral« (238), čeprav je tako lahko reči lepo po domače: »le da je moral...«

V pravopisnem pogledu je knjiga skoraj zgledna. Med redkimi pomanjkljivostmi je »škodeželjnost« morda tiskovna pomota in enako »ugasnil luč« (223, 266), ker je drugod pravilno »ugasiti«; za malo pišemo narazen (40: zamalo) in prav je »vkopan«, ne ukopan (168).

Resnoba oprema, ki jo je oskrbela Jakica Accetto, se prilega značaju romana.

Janez Gradišnik

NOVO JURANČICEVO SRBOHRVATSKO BERILO

Janko Jurančič je eden redkih Slovencev, ki so študirali slavistiko, zlasti srbohrvaščino, na vzhodnem področju, v Beogradu. Zato je razumljivo, da se njegovo znanstveno in pedagoško delo uveljavlja predvsem v mejah hrvatsko-srbskega jezika in književnosti. Znana so njegova štiri berila za višje razrede gimnazij. Vsem slavistom v Jugoslaviji je prav prišla knjiga *Južnoslovanski jeziki* (1956), kjer je na primerjalni osnovi obdelan razen hrvatskosrbskega, slovenskega in makedonskega še bolgarski jezik. Prijetno presenečenje je pripravil znanstvenikom in prevajalcem s svojim *Srbohrvatsko-slovenskim slovarjem* (1955) in, če bi se lotil še slovensko-hrvatskosrbskega slovarja, bi veliko prispeval k čim boljšemu poznavanju med jugoslovanskimi narodi. Prevajalci bi dobili knjigo, ki jo že dalj časa željno pričakujejo.

Pravkar je izšla v njegovi prireditvi šolska knjiga *Srbohrvatsko berilo za III. in IV. razred gimnazije*. Knjiga je pravilno sestavljena iz snovi, ki je primerna za adekvatna letnika gimnazije. V prvem delu so izbrani teksti srbskih, hrvatskih, makedonskih pisateljev in ljudske književnosti. Tekste po navadi spremljajo beležka o pisatelju in opombe o manj znanih pojmi v delih književnikov. V drugem delu knjige je slovnica srbohrvatskega jezika in potem srbohrvatsko-slovenski slovar besed, ki so v tekstih slovenskim bralcem neznane. Razen tega so organsko vstavljene ilustracije, ki imajo nalogo, da s fotografskim gradivom ožive pisatelje ali prikažejo kulturno življenje naših narodov.

Avtor se je potrudil, da je v okviru teh zahtev napisal čim boljšo šolsko knjigo. Če berilo v celoti prehtemo, pušča soliden vtis. Očitno bo dobro rabilo

pri preučevanju srbohrvaščine na slovenskih gimnazijah. Izbor tekstov je s pedagoške plati dostopen letnikoma mladine, ki jima je namenjen, in večji del sestavkov ima tudi estetske kvalitete. Tako bo mladina lahko razvijala smisel za književnost in okus za ocenjevanje knjižnih del. Posebno je dobra izbira tekstov iz narodnoosvobodilnega boja. Pač pa je morda nekaj preveč hajduških motivov. Zato bi jih bilo treba v morebitni drugi izdaji razredčiti in jim dodati nekaj sodobnih tekstov. Ne deklarativnih, temveč kvalitetnih — morda iz Davičevega romana *Beton i svici*. S te strani je zelo srečno izbrana moderna rodoljubna pesem Jureta Kaštelana *Naša zemlja* v svobodnem verzu, ki prav dobro nadomešča prejšnje domoljubne verze z verbalistično patetiko.

Za drugo izdajo bi svetovali avtorju, naj vzpostavi ravnovesje v tekstih iz hrvatske in srbske književnosti. Razen tega, dasi ima knjiga naslov *Srbo-hrvatsko berilo*, je treba pohvaliti iniciativo avtorja, da je vstavil vrsto makedonskih tekstov, pesmi in proze, v originalu ali v hrvatskosrbskem prevodu. Dobro bi bilo, če bi avtor dodal še glavne karakteristike makedonskega jezika za predavatelje in za dijake.

Razumljivo je, da bi o izbiri tekstov lahko dala dobre pripombe tudi praksa. Potrebno bi bilo dodati še beležke o nekaterih pisateljih, pri katerih doslej ni podatkov o življenju in delu (Horvat, Kaštelan, naravoslovec Hirtz).

Slovniški del je napisan predvsem kot pomoč predavateljem, in sicer v strnjeni obliki, včasih s posebej označenimi gramatičnimi in pravopisnimi otenki, ki so v navadi na vzhodnem ali na zahodnem področju štokavščine. Z veliko zanesljivostjo, ki jo je pokazal prof. Jurančič že v *Srbohrvatsko-slovenskem slovarju*, je tudi v tej knjigi akcentuiral tekste za pravilno branje. Dobro pa bi bilo — ker so v slovnici primeri povečini v ekavščini, nekateri pa v ijekavščini — posebej opozoriti na ijekavske oblike, kajti knjigo bodo razen predavateljev uporabljali tudi dijaki.

Ilustracije so dobro izbrane, in sicer slike pisateljev, rojstnih hiš, znanstvenih ustanov (Jugoslovanska akademija, Srpska akademija). Te fotografije bodo pripomogle k večji povezavi mladine s teksti pisateljev.

Tako bo ta knjiga — zelo dobra v celoti, razen v nekaterih omenjenih malenkostih — pozitivno prispevala k spoznavanju slovenske mladine s kulturnim in književnim življenjem Hrvatov, Srbov in Makedoncev. *Emil Stampar*

Slovniške in pravopisne drobtine

PROBLEMATIKA IN PROBLEMATIČEN

Duhovite, odločilne poteze šahistov, tako imenovane *problemske* poteze (ker so bile igrane z natančnostjo, kakršna je potrebna, da se reši večpotezen šahovski problem) zaznamujejo šahovski poročevalci s klicajem, *problematičnim* potezam igralcev, zlasti takim, ki so bile vzrok poraza, pa dodajajo vprašaj. SP 654 pravi, da izraža beseda *problematika* spornost, nedognanost, nejasnost, pridevnik *problematičen* pa da pomeni sporen, dvomen, nejasen. Pridevnik *problematičen* je v tem pomenu znan tudi mnogim drugim jezikom.

V slovenskem knjištvu se je v zadnjem času ukoreninilo mnenje, da izraža samostalnik *problematika* skup problemov, ki zadeva snov, o kateri pisec razpravlja. Le še bolj izjemoma bereš n. pr., da se pri sestavi računskih zaključkov odpre vrsta problemov; da ima morska plovba več zamotanih problemov; da gre za obstoječe probleme in njih oceno ipd. Zdaj pišejo raje, da se mnogo govori o problematiki inflacije; da prikazuje pisatelj na malo straneh problematiko slovenske umetnosti; da je težko v nekaj stavkih zajeti vso obširno in precej zamotano problematiko; da je pisatelj čvrsto zaoral svojo brazdo v problematiko slovenske vasi; da bo še brez števila sestankov in sej z isto tematiko in problematiko; da je že malone do vseh nadrobnosti obdelana problematika mnogih etnografskih predmetov za slovensko ozemlje; da je bil po